

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

1937-YEAR XXX

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 14, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 29. OKTOBRA (OCTOBER 29), 1937.

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 212

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Kitajske čete zasedle nove pozicije po umiku iz Čapeja

Bezne bitke v bližini mednarodne naselbine v Sanghaju se nadaljujejo. Japonci okupirali gorski prelaz v severni Kitajski. Tokijsko prebivalstvo proslavilo zmage japonskih čet na sanghajski in drugih frontah. Japonska vlada ne bo reprezentirana na konferenci v Bruslju

Sanghaj, 28. okt. — Kitajski vojskovoje Sanghaja odbijajo japonske vojske japonskih čet na severni strani potoka Soochow ob robu mednarodne naselbine. Na drugi strani potoka ameriški posredniki opazujejo bitke med japonskimi četami in Japonci. Admiral Harry E. Yarnell, poveljnik ameriškega vojnega brodovlja, je dal zaščitne ukrepe, ko se je prišlo do bitke po umiku kitajskih čet pomaknilo v bližino mednarodne naselbine. Pomorščaki so bili instruirani, naj v interesu lastne obrambe streljajo na vsako letalo, ki bi jih napadlo.

Zapadno od mednarodne naselbine so kitajske čete zasedle nove pozicije po umiku iz Čapeja. Umik je bil odrejen, ko Kitajci niso mogli več vzdržati pritiska japonske vojske. Ameriški vojskovoje Sanghaja odbijajo japonske vojske japonskih čet na severni strani potoka Soochow ob robu mednarodne naselbine. Na drugi strani potoka ameriški posredniki opazujejo bitke med japonskimi četami in Japonci. Admiral Harry E. Yarnell, poveljnik ameriškega vojnega brodovlja, je dal zaščitne ukrepe, ko se je prišlo do bitke po umiku kitajskih čet pomaknilo v bližino mednarodne naselbine. Pomorščaki so bili instruirani, naj v interesu lastne obrambe streljajo na vsako letalo, ki bi jih napadlo.

Angelske čete, ki so stražile ameriški most nad potokom, so se umaknile v bližino parka Jessel. Poročale so, da je japonsko letalo obstreljevalo skupino kitajskih beguncev, ko je skušala prečkati most. Krogle so udarile 10 beguncev in ranile 25.

Okrog 35,000 Kitajcev je na novo zavetje v mednarodni naselbini po begu iz severnega in zapadnega dela Sanghaja, kjer se bitke med Japonci in Kitajci nadaljujejo. Med temi je bilo 350 žensk in otrok, ki so bili ranjeni, ko so japonski letalci spali krogle iz streljane na nebojvne.

Tokio, 28. okt. — Čez milijon ljudi je včeraj proslavljalo zmago japonskih čet v Sanghaju in v severni Kitajski. Vrhili so in potovali v parade, militaristični voditelji pa so v govorih po radiu povečevali junaške čine japonskega vojaštva na kitajskih frontah.

Kitajska vlada je sinoči formalno odklonila povabilo, naj pošlje svoje reprezentante na konferenco podpisne pogodbe, ki garantira Kitajski nedotakljivost njenega ozemlja. Ta konferenca se prične v Bruslju, Belgija, 3. novembra. Japonska vlada pravi, da vodi vojne operacije na Kitajskem v interesu lastne obrambe. Ker je konferenco sponzorirala Liga narodov, ki je že prej obsodila Japonsko, kitajska vlada dvomi, da bi diskusije glede končanja konflikta uspeli. Odgovor poudarja, da je kitajska vlada izjavila konflikt s podžiganjem protijanske propagande.

Peiping, 28. okt. — Sem doseglo poročilo se glasi, da so japonske vojaške kolone po tri dni v bližini Kitajski zasedle prebivalstvo v bližini Kitajski. Kitajci so v bitki izgubili 10,000 mož. Poročilo dostavlja, da so Japonci čete okupirale tudi Pingting, glavno mesto v provinci Šansi. Druga japonska armada prodira proti Taiquanfu, glavnemu mestu te province.

"Zdravilo" zastripilo nadaljnjih šest oseb

Chicago, 28. okt. — Zveza ameriških zdravnikov poroča, da je nadaljnjih šest oseb podleglo zastripjenju, ko so zavzeli novo zdravilo "elixir sulfanilamida". Skupaj je do danes umrlo 57 oseb. Vsi najnovejši smrti slučajji so se pripetili v južnih državah.

Teden dni odmora med AFL in CIO

Oba tabora zavrgla drug drugemu mirovne pogoje

Washington, D. C., 28. okt. — Mirovna konferenca Ameriške delavske federacije in CIO si je včeraj vzela osem dni odmora. Obnovi se 4. novembra.

Odmor je prišel, ko so delegatje ADF zavrgli mirovne pogoje CIO, predložene v torko, nakar je ADF dala svoje protipogoje, katere so delegatje CIO takoj zavrgli.

Ameriška delavska federacija v svojih mirovnih protipogojih zahteva, naj se CIO razpusti in devet originalnih "rebelnih" uniži naj se vrne v federacijo, katere jih sprejme z vsemi prejšnjimi pravicami, glede ostalih industrijskih uniži, ki so bile organizirane pod CIO, naj se pa vrši posebna konferenca.

Mirovni pogoji CIO, ki jih je federacija zavrgla, so, da CIO postane avtonomen, neodvisen department federacije, v čigar področje imajo spadati vsi delavci v industrijah masne produkcije, mornarji in nameščenci javnonapravnih obratov, izredna skupna konvencija obeh organizacij naj sprejme podoben načrt področja in delovanja obeh.

Philip Murray, vodja delegatov CIO, je sinoči izjavil, da CIO odločno odklanja pogoje ADF, ker prvič niso nič novega—voditelji federacije ponavljajo te zahteve že mesece—drugič pa federacija hoče, da se originalne unije enostavno podajo in obrnejo hrbet milijonom delavcem, ki so jih organizirale. To se ne bo nikdar zgodilo. Poleg originalnih devetih uniži, katere so se odrgale od ADF, ima CIO še 23 novih industrijskih uniži, katerih ne sme pustiti na cedilu.

Ko sta obe stranki položili karte na mizo in povedali osnovne pogoje miru, sta se dogovorili, naj bo zdaj osem dni odmora, da se v tem času pogoji z obeh strani dobro pretresejo in da vsaka stranka zase dožene, ako je mogoče kakšen kompromis za premostitev širokega prepada med njima.

Sodnik oplazil oblačilno firmo

Philadelphia, Pa. — Sodnik Harry E. Kalodner je odredil, da se mora oblačilna firma Goldstein & Levin vrniti v Philadelphia in ponovno uposliti 300 delavcev, ki so izgubili zaslužek, ko je firma prenesta svojo tovarno v Johnstown, Pa. Unija International Ladies' Garment Workers je obtožila kompanijo, da je s premostitvijo tovarne kršila sklenjeno pogodbo in sodnik je zdaj s svojim odlokom podprl unijo.

Stavka pristaniških delavcev na jugu

Jacksonville, Fla. — Okrog 8000 pristaniških delavcev v južnih lukah, od Jacksonville do Wilmingtona, N. C., je zastavkalo za zvišanje meze. Več tovarnih parnikov ni moglo odriči iz pristanišč, ker je stavka preprečila razložitev tovarov.

Domače vesti

Mary Trampus oprostena

Chicago. — Okrajna veleporota je v sredo oprostila Mary Trampusovo, 28-letno Slovenko in tajnico pri dr. C. H. Edmundsu v Oak Parku, ki je bila obtožena skrivne pri nepostavni operaciji, katero je izvršil omenjeni zdravnik na neki 16-letni dijakinji, ki je potem umrla. Dr. Edmunds je bil tudi oproščen.

Sam se je dal zapreti

Chicago. — Pred nekaj dnevi je prišel v prostore mestnega sodišča 29-letni Hrvat Tomo Lacković in rekel je biriču: "Prosim, zaprite me, jaz sem ukradel \$10,000". Birič ga je pogledal in odmahnil s roko, naj gre. Za šale ni časa! Lacković je stopil k drugemu uradniku in ponovil svojo prošnjo. Tudi ta je smatral stvar za šalo, slutil pa je, da bo nekaj narobe in poslal je Lackoviča k pomožnemu državnemu pravdniku Charlesu Mylesu. Lacković je temu povedal, da je najprej kot tajnik po neveril pri Prvem hrvaškem stavbinskem in posojilnem društvu \$10,000, nato pa je dobil službo pri Lawndale Agency & Loan Co., 3205 W. Cermad Rd., kjer je spet poveril \$10,000 zato, da je lahko pokrtil poverbo pri hrvaškem društvu. Pomožni državni pravdnik je seveda dal Lackoviča takoj zapreti.

Dekle umrlo v Penni

Library, Pa. — Dne 23. oktobra je tu umrla Angela Kuna, stara 26 let in rojena v Ameriki. Bolna je bila mesec dni. Bila je hči Antona Kune.

Nov grob v Jolietu

Joliet. — Zadnje dni je tu umrla Mary Setina, žena znanega slovenskega kamnoseka Simona Setine, ki je že nekaj let v pokoju. V Jolietu je živel čez 30 let in tu zapuščala moža, omoženo hčer, tri vnukinje in brata.

Rekordna sedeča stavka končana

New York. Najdaljša sedeča stavka v zgodovini, trajajoča šest mesecev, je bila končana, ko je Bock Cigar Co. priznala unijo. Pravkar podpisana pogodba določa zvišanje meze 10 do 30 odstotkov in skrajšanje delovnih ur.

V Rimu ropočejo; obletnica fašizma

Velike vojaške parade ob petnajstletnici

Rim, 28. okt. — Mussolini je danes v svojem govoru ob proslavi petnajstletnice fašizma rekel: "Ako Evropa želi, da bo mir, mora izključiti boljševozem iz svoje srede, mora vrniti Nemčiji afriške kolonije in mora pustiti Italiji proste roke za razvoj svojega novega imperija".

Rim, 28. okt. — Danes je poteklo 15 let, odkar je Mussolini na čelu svojih črnosrajčarjev prikorakal v Rim in prisilil kralja, da mu je izročil vladno. To petnajstletnico "pohoda v Rim" in Mussolinijevega vladanja danes proslavljajo fašisti po vsej Italiji, zlasti pa v Rimu, z največjim hrupom.

Več ko 100,000 mož redne armade in črnosrajčne milice je na pohodih in v paradah z vso bojno opremo. Po ulicah ropotajo kanoni in tanki, v zraku pa buče motorji bojnih letal.

Letos sodelujejo v proslavi v Rimu tudi naciji in Nemčije, ki so zastopani po veliki delegaciji iz Berlina, na čelu katere sta Hitlerjev minister brez portfolija Rudolf Hess in Viktor Lutze, šef generalnega štaba nacističnih sunkovnih čet. General Francisco Franco, glavar španskih fašistov — in po izjavah italijanskih fašistov "bodoči duče fašistične Španije" — je tudi poslal svojo delegacijo.

Rimski vodilni fašistični listi so danes zjutraj z debelimi črkami deklarirali:

"Slava prerajenega rimskega imperija in konstruktivna akcija našega dučeta današnja marširata od Addis Ababa do Bilbaoja, od Rima do Berlina, od Zeneve do Londona, koder drže ceste slavnih zmag velike fašistične Italije..."

Rekordna sedeča stavka končana

New York. Najdaljša sedeča stavka v zgodovini, trajajoča šest mesecev, je bila končana, ko je Bock Cigar Co. priznala unijo. Pravkar podpisana pogodba določa zvišanje meze 10 do 30 odstotkov in skrajšanje delovnih ur.

MEHIŠKA VLADA IZVAJA AGRARNE REFORME

Vlada razdeli kmetom veliko posestvo Američana

SOCIALIZIRANJE MEDICINE

Mexico City. — Ogromno veleposestvo Američana Williama O. Jenkinsa v državi Pueblo bo vlada končno zasegla, da ga razdeli kmetom v anialu 20 let starega agrarnega zakona. Posestvo obsega 217,700 akrov. Razen 4940 akrov gozda je vsa zemlja dobra za obdelovanje, toda obdelane je le 19,760 akrov s sladkornim trsom, vse drugo pa je v pušči.

Jenkins pravi, da je njegovo veleposestvo vredno \$4,162,500, toda zadovoljiti se bo moral najbrže z veliko manjšo vsoto, katero bodo določili vladni cenilci. Vlada pa se drži principa, da plača za zasežena veleposestva le toliko, kolikor je cena določena v davčne svrhe. Proti odloku vladnih cenilcev ni priziva. Razlašeni veleposestnik gre lahko pred sodišče le v primeru, ako vlada zavlačuje s plačilom. Vlada navadno ne zaseže vse zemlje, marveč lastniku navadno pusti največ do 150 hektarjev ali okrog 360 akrov zemlje, kar je meja za individualna posestva v Mehiki.

Jenkinsove latifundije vlada ne bo razdelila med brezprayne kmete, marveč jih bo organizirala v agrarno kreditno komunali komune v svrhu kolektivne obdelave zemlje. To je princip vse agrarne reforme sedanjega Cardenasove administracije. Prejšnje administracije po zadnji revoluciji leta 1916 se niso držale tega principa. Kolikor so izvajale agrarno reformo, so zasežena posestva parcelirale med kmete. S socialnega vidika se to ni obleslo. Kmetje so v omejenem številu res dobili zemljo, toda so ostali reveži, ker jim je manjkalo kredita.

Sedanja administracija je odpravila tudi to hibo z organiziranim sistemom.

(Dolje na 3. strani.)

Izboren rekord javnih elektrarn

Cena elektrike znižana za več kot polovico

Washington. — (FP) — Kakšne posledice je dosegla Tennessee Valley Authority, vladna korporacija, ki gradi in obratuje elektrarne v tennesseejski dolini, je razvidno iz njenega poročila o cenah v treh "tipičnih" podeželskih mestih, ki so prej imela privatno, zdaj pa imajo občinsko elektriko.

Ta mesta so Topelo, Miss., Athens, Ala., in Alcorn County Power Association, združena elektrarna, ki zalaga z elektriko prebivalce v okraju Alcorn, Miss.

V vseh treh krajih je bila cena elektrike znižana za več kot polovico, odkar prejemale elektriko od TVA, poraba elektrike pa se je skoraj potrojila.

V Topelu in Athensu imajo občinski sistem distribucije elektrike, v okraju Alcorn pa združni. O teh krajih pravi TVA, da jih je izbrala v svrhu študija vseh tega, "ker so tipična podeželska mesta, katere zalaga TVA z elektriko, in ker jih je ob času študija TVA zalagala že nad dve leti."

In rekord teh krajev je zelo mičen za vsakega odjemalca. Odkar imajo občinsko ali združno elektriko, je bila cena za 25 kilovatih ur znižana v Topelu od \$2.50 na 75 centov, v Athensu od \$2 na 75 centov, v Alcornu od \$2.13 na 75 centov. Cene za komercialno elektriko so bile reducirane za 45%, za pogonsko silo pa 40%. Za 100 kilovatih ur so prej plačevali v Topelu \$5.50, zdaj \$2.50, v Athensu \$4.88, zdaj \$2.50, v Alcornu \$5.35, zdaj \$2.50.

V januarju leta 1934, en mesec predno je prišla na pozorišče TVA, je znašala povprečna mesečna poraba elektrike za domače potrebe 49 kilovatih ur, povprečna cena pa je bila 7.3c za kilovat. Leto pozneje je bila povprečna uporaba 103 kilovatih ure, cena pa je bila reducirana na 2.1c. Dve leti pozneje se je konzumcija zvišala na 149 kilovatih ur na mesec, cena pa je padla na 1.7c za kilovatto uro — akoraj petkrat cenejša kakor je bila dve leti prej pod privatnim sistemom.

Poročilo tudi pravi, da vsi občinski distribucijski sistemi plačujejo mestne davke, in sicer popolnoma prostovoljno, kmate, s tem poblijejo argument privatnih kompanij, češ, da lahko obratujejo ceneje, ker ne plačujejo davkov. Od kosmatih dohodkov so elektrarne plačale 6.74% davka v primeri s 6.95%, katerega so prej plačevale privatne družbe. Združna elektrarna v Alcornu pa je podvržena davkom.

Rim podžiga proti-angleško agitacijo

Fašistična propaganda med Arabci se razširja

London, 28. okt. — Angleški urad za kolonije je alarmiran zaradi poročil o veliki fašistični propagandi med Arabci v Palestini, Egiptu, Mezopotamiji in Saudi-Arabiji. Poročila, ki jih dobiva urad od svojih agentov, govorijo, da bo Mussolini obsodil angleški mandat nad Palestino in s tem povzročil še večji nepokoj med Arabci.

Ibn Saud, kralj Saudi-Arabije, se namerava proglasiti za kralja vseh Arabcev kakor hitro dobi signal iz Rima. To bo zanetilo splošen upor proti Angliji med Arabci. Anglija vidi to nevarnost in iz tega razloga daje koncesije Mussoliniju glede Španije.

Kolonialni urad je dobil za-

KONCENTRACIJA FAŠISTIČNE ARMADE PRI TERUELU

Zveza med Valencijo in Barcelono v nevarnosti

POMORSKA STRAŽA OJACENA

Madrid, 28. okt. — Uporniki se pripravljajo na ofenzivo, katere cilj je razcepitev lojalistične Španije na dva dela. General Franco je poslal nadaljnje čete na fronto pri Teruelu, kjer ni bilo velikih aktivnosti v času, ko so uporniki prodirali proti Gijonu, pristaniščnemu mestu v severni Španiji. Zdaj, po padcu Gijona, se je pričela koncentracija fašističnih čet na tej fronti.

Ta fronta se razteza od francoske meje proti Madridu, čez gorovje na severni strani Valencije, kjer je sedež španske ljudske vlade, in dalje do Sagunte ob Sredozemskem morju. Ako bodo uporniki zasedli 80 milj širok pas med Valencijo in Barcelono, bo zveza med tema mestoma pretrgana. Katalonija bo odrezana od ostalega ozemlja, ki je pod kontrolo ljudske vlade.

Julio Alvarez del Vajo, reprezentant španske vlade pri Ligi narodov, je včeraj govoril vladnim četam, ki se nahajajo na teruelški fronti. Povedal jim je, da bodo v prihodnjih tednih igralo glavno vlogo.

Nega druga vloga pravi, da se general Franco pripravlja na obnovo ofenzive na madridski fronti. Včeraj so se vršile manjše praske med lojalisti in fašisti v vseušilni naselbini na zapadni strani Madrida.

London, 28. okt. — Angleška križarka Hood je včeraj odrinila proti Malorki, kjer bo strahila strategične Balerijske otoke. Ti otoki ležijo ob angleško-francoski pomorski cesti. Malorka, ki je največji otok v tej skupini, je pod kontrolo španskih upornikov že eno leto. Ta — pravijo — služi kot baza italijanskim bojnim letalom. Vzhodno od Malorke leži otok Minorca, ki je še v rokah španske vlade; tu je bil nedavno napaden in potopljen francoski parnik Oued Mellah. Med Minorco in italijansko Sardinijo drži glavna pomorska pot med Francijo in njenimi kolonijami v Afriki.

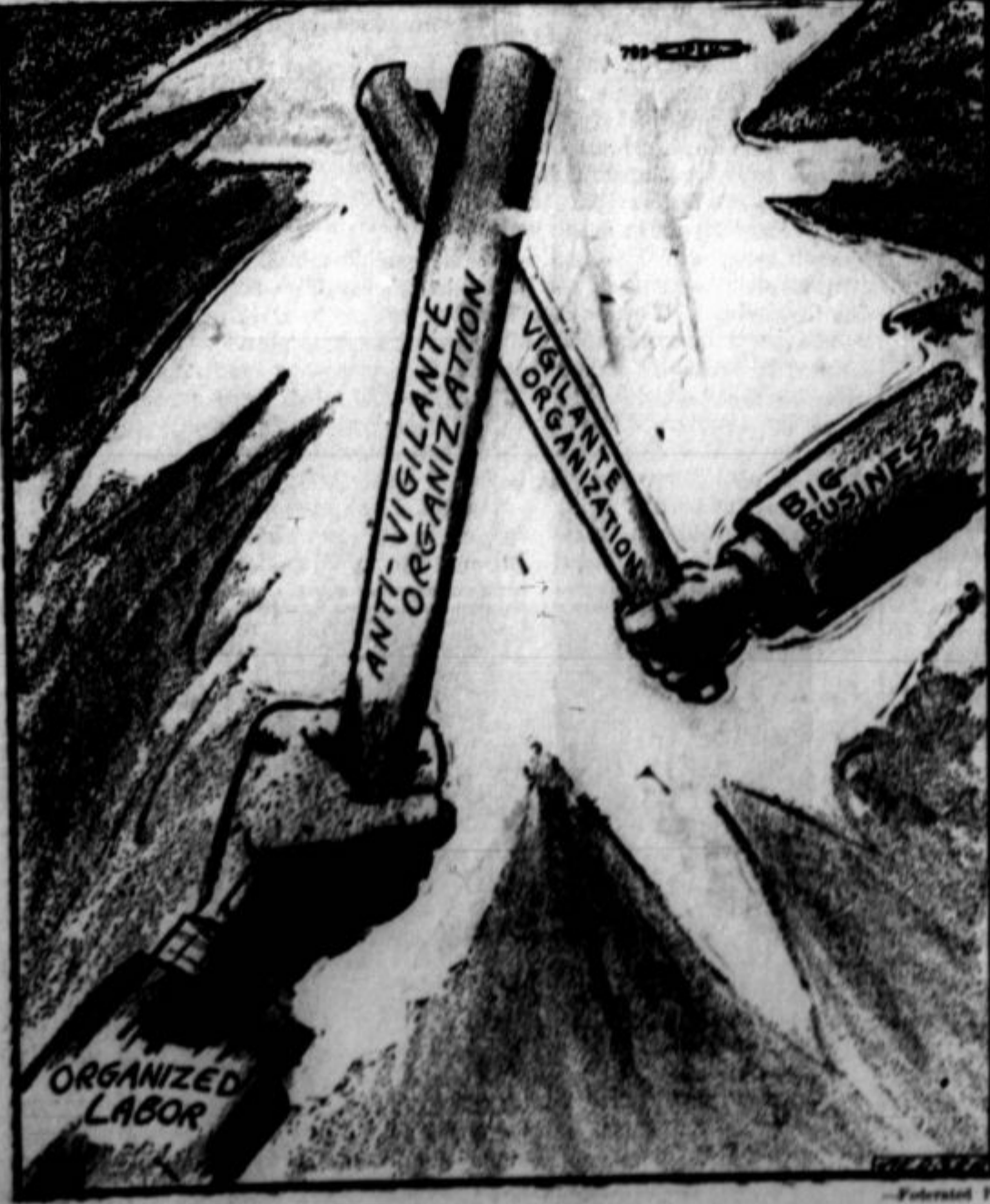
Demonstracije za demokracijo v Belgradu

New York. — Poročevalec New York Timesa javlja iz Belgrade, da so bile tamkaj 24. oktobra velike demonstracije proti vladni drži. Milana Stojadinovića in za demokracijo. Okrog 4000 oseb se je zbralo v parku, kjer se je nahajala deputacija rezervnih častnikov iz Francije. Mnogi so bili najprej demonstrirali za Francijo, nato pa za demokracijo v Jugoslaviji in proti diktaturi in današnjem režimu. Policija je razpršila demonstrante. — Isti poročevalec javlja, da so voditelji združene opozicije imeli pred nekaj dnevi tajni sestanek v okolici Siska na Hrvaškem.

Pisatelj H. G. Wells govori nocoj v Chicagu

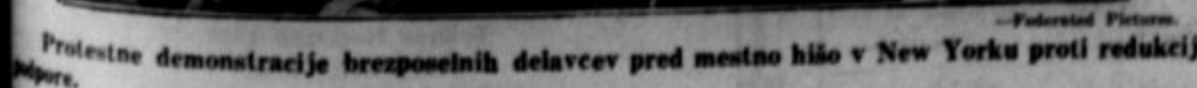
Chicago, 28. okt. — H. G. Wells, svetovno znani angleški pisatelj in zgodovinar, bo jutri (petek, dne 29. oktobra) zvečer predaval o "jutranjem svetovnem občestvu" v prostorih Patern Gymnasium na Northwest-ern univerzi.

nealjeve informacije, da razgovori med Mussolinijem in Joachimom von Ribbentropom, nemškim poslanikom v Angliji, ki so se vršili zadnji teden v Rimu, so bili začetek akcije. Poročila javljajo, da je bil na tej konferenci sklenjen dogovor med Rimom in Berlinom.

Delavsko orožje v boju proti sovražnikom. (Narisa! Jerger.)

xico Cityju je organiziralo "Revolucionarno fronto za delavsko medicino." V manifestu izrekajo svojo lojalnost do delavskega razreda in socialne revolucije ter zagovarjajo socializiranje medicine na vsej črti.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opitjem — Fiodorovič Levitov

"Kako smrdeči? Neumnosti klati, kdo ve kakšna grdobija ti je na jeziku. Molči, bedak. Daj, Aljoša, naj ti sedem malce na kolena, takole!" In tisti mah se je že dvignila in mu smeje se skočila na kolena, kakor mačica, ki se priljubljuje, ter mu nežno ovila desnico okoli vratu: "Da te spravim v dobro voljo, deček ti moj pobožni! Ne, res, ali mi dovoliš, da ti posestim na kolenih, ali ne boš jezen? Zapovej, pa skočim dol."

Aljoša je molčal. Sedel je in se ni upal giniti. Slišal je njene besede: "Zapovej — pa skočim dol," toda odgovoril ni, kakor da je od drevenel. A v njem ni bilo tistega, česar bi bil mogel pričakovati in kar bi si bil utegnil predstavljati v njem Rakitin, ki ga je lakomno opazoval s svojega sedeža. Velika bol njegove duše je zalivala vse občutke, ki so se le mogli poroditi v njegovem srcu, in če bi se bil mogel v tem trenutku do dobra osvestiti, bi bil tudi sam uganil, da je zdaj kakor z oklepom zavarovan zoper vsako pohujšanje in izkušnjavo. A ne glede na svoje zmedeno in nejasno duševno stanje in na gorje, ki ga je trlo, se je vendar nehote čutil novemu in čudnemu občutku, ki je vstajal v njegovem srcu: ta ženska, ta "strašna" ženska ga ne le ni več navdajala s prejšnjim strahom, s strahom, ki se je preje oglašal v njem ob sleherni misli na žensko, če mu je kdaj kaj takega prešinilo dušo, ampak narobe, ta ženska, katere se je bal mimo vseh in ki mu je sedela na kolenih ter ga objemala, je zdaj mahoma vzbujala v njem povsem drugo, nepričakovano in posebno čustvo, čustvo neobičajne, silne in čistostne radovednosti do nje, in vse to brez vsakega strahu, brez najmanjšega sledu o nekdanji grozi — evo, to je bilo glavno in temu se je nehote čutil.

"Nehajte že čenčati neumnosti," je kričnil Rakitin. "Mar nama daj šampanjca, dolžna si mi ga, sama veš!"

"Bogme dolžna. Veš, Aljoša, šampanjca sem mu obljubila zate povrh vsega drugega, če te pripelje k meni. Daj šampanjca, tudi jaz ga bom pila! Fenja, Fenja, prinesi nam šampanjca, tisto butiljko, ki jo je pustil Mitja, brž skoči ponj. Čeprav sem skopa, butiljko vendarle dam, ne tebi, Rakitka, ti si goba, toda on je knez! In dasi to ni tisto, česar mi je zdaj duša polna, nič ne de, tudi jaz bom pila z vama, razsajati se mi hoče."

"Kakšen trenutek pa je to pri tebi in kakšna je tista 'vest'? Ali smem vprašati ali je skrivnost?" se je spet radovedno oglašil Rakitin, krčevito se delaje, kakor da mu ni prav nič mar pušice, ki so neprestano letele nanj.

"Eh, ni skrivnost, ne, ti itak že veš, kaj je," je zdajci kakor v skrbnih odgovorila Grušenjka ter obrnila glavo proti Rakitinu; pri tem se je nekoliko odklonila od Aljoše, čeprav mu je še vedno sedela na kolenih in ga z roko objemala okoli vratu. Oficir pride, Rakitin, moj oficir je na poti!"

"Da je na poti, sem slišal; ali je pa že tako blizu?"

"Zdaj je v Mokrem, od ondod mi bo poslal jezdnega sla, sam piše tako, prejle sem dobila pismo... Zdaj sedim in čakam sla."

"Glej, glej! Kaj pa dela v Mokrem?"

"Predolgo bi bilo pripovedovati, zate je že to dovolj."

"To bo zdaj Mitjenka hud — uj, uj! Ali že ve ali ne?"

"Kaj bi vedel! Prav nič ne ve! Če bi vedel, bi me ubil. A tega se zdaj vobče ne bojim, nič več se ne bojim njegovega noža! Molči, Rakitka, ne spominjaj me Dmitrija Fjodoroviča: vse srce mi je razdobil. In v tem trenutku nočem niti misliti na vse te stvari. Vidiš, na

Aljošečko lahko mislim, njega gledam... Tak nasmejni se mi vendar, ljubček, bodi vesel, nasmejni se mi neumnosti, moji radosti... Glej, res se je nasmešnil, nasmešnil se je! Viš, kako prijazno gleda. Veš, Aljoša, ves čas sem mislila, da si jezen name zaradi predčevanja istorije, zaradi gospodične. Kakor pelca sem bila, da, da... samo, veš, vendarle je dobro, da se je zgodilo tako. Grdo je bilo, a tudi dobro", se je zdajci zamišljeno nasmešnila Grušenjka in v njenem nasmeju je mahoma zaigrala okrutna črtica. "Mitja mi je povedal, da je vplil: 'S korobačem bi jo bilo treba!' Kar od sile sem jo ukala v srce. Povabila me je k sebi, da bi me užugala in me premamila s svojo čokolado... Ne, dobro je, da se je zgodilo tako," se je nasmešnila iznova. "Vidiš, venomer se bojim, da si se ti ujezil name..."

"Pa res!" se je zdajci z resnim začudenjem oglašil Rakitin. "Res se te boji, Aljoša. Takega piščančka!"

"Piščanček je samo zate, Rakitka, da veš... Zato ker nimaš vesti, tako je! Jaz, vidiš, ga imam iz vsega srca rada, da veš! Ali verjameš, Aljoša, da te imam iz vsega srca rada?"

"Oh ti, da te ni sram! Ljubezen ti odkriva, Aleksej!"

"Kaj pa je zato, če ga imam rada?"

"Pa oficir? In zlato sporočilo iz Mokrega?"

"Tisto je eno, a to je drugo."

"Oh, ta ženska logika!"

"Ne draži me, Rakitka," je Grušenjka vroč-

krvno prestrgala besedo, "to je eno, a ono je drugo. Aljošo ljubim drugače. Res je, Aljoša, da sem imela preje zavratno misel nate. Saj sem nizkotska, saj sem divja, nu, a časih pride kak trenutek, Aljoša, da gledam nate kakor na svojo vest. Zmerom si mislim: 'Le kako me mora zdaj tak človek prestrati, mene grdobito!' Tudi predčevanjem sem mislila tako, ko sem tekla od gospodične semkaj. Že si napravil name ta vtis, Aljoša, tudi Mitja ve to, povedala sem mu. In Mitja to razume. Ali verjameš, Aljoša, bogme, časih gledam nate in se sramujem, sama sebe, vse, kolikor me je... A kako sem jela misliti nate in odklej, sama ne vem in ne pomnim..."

Fenja je stopila v sobo ter postavila na mizo podnos z odmašeno butiljko in tremi nalitimi čašami.

"Šampanjca so prinesli!" je zavpil Rakitin. "Razburjena si, Agraferna Aleksandrovna, vas iz sebe. Izpij ga čašo, pa boš zaplesala. Eh, niti tega nista umeli napraviti," je dodal, ogledujoč šampanjca. "Stara ga je nalila v kuhinji in nam je poslala butiljko toplo in brez zamaka. Nu, dajmo ga tako, če ni drugače..."

Pristopil je k mizi, vzel čašo, izpil jo na dušek in si nalil drugo.

"Na šampanjca ne naletiš vsak dan," je izpregovoril, obližujoč si usta. "Daj, Aljoša, vzemi čašo, pokaži se. A na kaj bomo pili? Na rajeka vrata? Vzemij čašo, Gruša, pij tudi ti na rajeka vrata."

Vzela je čašo; Aljoša je vzel svojo, odpil požirek in postavil čašo nazaj.

"Ne, rajši ne!" se je tiho nasmešnil.

"Pa si se hvalil!" je kričnil Rakitin.

"Nu, če je tako, pa tudi jaz ne bom," se je oglašila Grušenjka. "Saj mi itak ne diši. Kar sam izpij svojo butiljko, Rakitka. Če bo Aljoša pil, bom pila tudi jaz."

"Kake teletje neznosti!" jo je podražil Rakitin. "Na kolenih mu pa lahko sedi!" On je, recimo žalosten, a kaj je tebi? On se je svojemu Bogu uprl, klobaso je hotel žreti..."

"Kako to?"

(Dalje prihodnjič.)

Ančka:

Polnočno olje

(Nadaljevanje in konec.)

"Pa če večina tako hoče, če je zadovoljna? Mar ni neumnost potem, da se razumna ženska, kot si ti, žrtvuje za nekakšno odrešenje, ki ga mase odklanjajo. Spametuj se, dokler je še čas... kakor so se že drugi pred teboj."

"Početja drugih me ne zanimajo," je rekla ostro, "in avoju mo lastnemu principu se ne izneverim zaradi odpadlih."

"Poštenost te je zmirom odlikovala," je rekel Dreux premisljeno, "a v tem oziru greš predaleč z njo — to ni več navadna značajna poštenost, to že meji na fanatizem. Svetoval bi ti, da se ožreš malo okrog sebe in se prepričaš, da stoočstno principje in politično poštenje ni baš prirojena lastnost vseh vaših voditeljev. Mnogi so nam naklonjeni, nekateri te delujejo z nami za izvolitev naših kandidatov... še več, odstopili so nam nekatera mesta na glasovnicah. To je razumna lokalna politika. To ni nepoštenje v principih. Na odgovorna mesta je treba izvoliti in postaviti odgovorne moše."

In baš do tega prepričanja bi te rad pripravil. Kaj so vaši kandidati? Težaki, ki se razumejo na stroje v tovarnah in na dobavo premoga na svetlo, toda posli mestnih, okrajnih in drugih javnih uradnikov so jim kitajski jezik. Čemu tedaj cepiti glasove radi takih kandidatov, ko bi isti glasovi znabiti mogli pripomoči k izvolitvi res sposobnega in vrednega kandidata?"

Svetlo vozilo se je ustavilo na vijugasti poti pred manjšo hišico in gospod Dreux se je nasmil na volan, da si ogleda drobno domaćijo bivše služkinje. Emilija pa je tehtala v mislih pravkar izrečene besede bankirja. Ali so bile resnične ali je lagal? Jeli bila njena lojalnost in poštenost slepa? In je morda celo pomagala krivi pota drugih? Sklenila je, da se bo prepričala, a bankir ne sme opaziti, da se je naselil dvom v njeno dušo. Ne, pred načelnimi in razrednimi nasprotniki ne kaže galiti trenutnega malodušja!

"Gospod Dreux," je dejala, "o vaših izjavah se bom koreniti informirala, in če je kaj resnice v

njih, bo nastopila stranka proti kršiteljem načel in pravil stranke."

Bankir se je glasno zasmejal in jo potepeljal po rami. "Nič si ne delaš altnosti in poti, kar je naše. Stranka je brezmočna. Mi se znamo zavarovati kakor treba. Ko bodo na svetlo glasovnice, boš videla, da se nisem šalil."

"To je zanimivo," je dejala Emilija. "Skoro sem vam hvaležna, da ste mi na gotov način odprli oči. Pridobili pa me tudi s tem niste, gospod Dreux. Jaz ljubim svobodo... tako jo ljubim, kakor so jo ljubili vsi predniki, ki so pribežali sem lakat zavetja pred krivico in zatiranjem svobodnjuljivosti. Spominjate se, kako težko sem se privadila na fizično sužnjevanje... valje temu, da ste me imeli radi... no, duhovno sužnjevanje bi mi bilo najbrž še bolj sopno. Nikoli bi se ga ne privadila, vsaj zdaj tako mislim."

Bankir se je zagledal v njen izrazit obraz in zamrmral: "Škoda, škoda zate, Emilija."

"Jaz sem prav zadovoljna, gospod Dreux... morda bolj zadovoljna kot ste vi v svojem gradcu."

"Zadovoljna! Kako naj bi bila razumna, talentirana ženska za-

dovoljna s takim življenjem?" Zamahnil je s roko v krogu proti ponižnim lesenim domčkom ob obeh straneh slabe poti. "Takto življenje daj talent, da, celo vsakdanji razum... Emilija, od tu ne prideš nikamor. Bila bi najbrž veliko srečnejša, če bi ne bila nikoli posegla višje. Cim manjši obseg ima tvoj razum v taki okolici, tem lažje prenašaš praznoto takega le življenja." Preko vodilnega kolesa se je ponovno ozrl po njeni hišici in vrtu in nato mu je pogled spet obstal na njenem obrazu. "Ne, Emilija, tibi ni bilo treba zaiti v takole brezpomembno življenje. Ti si zaslužila kaj boljšega. Res, kar razumeti ne morem, zakaj si se tako zavrila, ko si vendar kazala tako bistro sposobnost za učenje in napredovanje. Nikdar nisi bila pretrudna za čitanje in učenje — a glej, iz vsega si si postavila zgolj tole. In še iz tega te lahko poženejo, ker že dolgo ne odplačuješ obrokov. Glej, jaz sem o tvojem stanju docela informiran, nič mi ne moreš utajiti!"

"Saj niti ne poskušam," je dejala Emilija smehoma. "Samo uživam ob vaši globoki simpatiji, gospod Dreux. Se zmirom imate tako dobro srce, kot v časih, ko sem delala trdo preko ur in ste prišli domov in tožili: 'To je preveč, preveč! Pusti, Emilija, jutri bo še en dan.' Ukazov gospe žene pa seveda niste poznali! Vidite, gospod Dreux, človek je lahko učen vesterstrasko, a docela neveden v mnogoterih vsakdanjih pravih življenja in sistema, ki tira to življenje v vednem kroženju. Mene ste baš danes otvorili eno zaklopnico nevednosti, ko ste me opozorili na nenačelna dejanja gotovih 'naših'. Kdo ve, kako daleč bo seglo to nenačelno odkritje. Kakšne svetove bo ostrajšje oko odkrivalo. Hm, prav živo se spominjam, kako so padale zavese izpred prej neznanih svetov, ko sem se v vaši knjižnici pričela družiti z velikimi duhovi. Pozne so bile najčiste ure in veke trudne, toda kako lepo je bilo korakiti iz enega novega sveta v drugega! Vam je bolj tekoče razumeti taka občutja — vas so potikali na pota, katere sem jaz iskala samovoljno potem, ko sem že dolgo bila prepričana, da so mi zabrisana za vselej. Da, silili so vas, kot silite zdaj vi svoje hčerke in sina. Mene ni silil nihče v vašo knjižnico, niti na pota, po katerih bodim sedaj. Samovoljno sem uredila svoje življenje in kar je trpkega in neprijetnega v njem, izhajajo iz razmer, ki jih povzročajo socialne nepravilnosti. Zato bi jaz prav tako lahko simpatizirala z vašim sinom, ki se prisilno prilagodi strogim disciplinam v West Pointu, ali s hčerkami, ki bi radi dali slovo vsemu tedemu učenju, pa morata zaradi stanovske časti rodbin delati za zvitek iz ovčje kože, ki bo potem visel v dragem okviru v vaši knjižnici! O, gospod Dreux, razmere nas sukajo vase, ne glede na stan in popoklice. Zdi se mi, da smo revolucionarni ljudje še najsvobodnejši duhovno, in ker imamo svobodo duha, se za fizično bedo ne zmenimo toliko... lažje je prenašamo nego vi svoje družabne neumne obveznosti. Nikar torej nepotrebnih simpatij!"

"Čudno," je dejala činično bankir, "vsi mesianjaki ljudje od Kristusa dalje odklanjajo pomilovanje in pravico: 'Zase točite svoje solze!' Kljub temu pa oni poginajo na svojih Golgotah in Kalvarijah medtem, ko poteka nam življenje prijetno in gladko."

Emilija je pritrdila na ključko vrat, da izstopi in je smejla vzbodila obrvi: "Gospod Dreux, pred vašim pastojem in vašo šeno ne bi nikdar izustili kaj aličnega... toda jaz sem vedno bila prepričana, da je vaš Bog, vaša religija in vaša glavna življenska filozofija — dolar! Uspeli, čast, oblast, vpliv, za to ste se borili. Vse drugo vam je bilo — šala! In take moše imamo na častnih predsedniških mestih kulturnih in verskih ustanov... tudi to je šala, gospod Dreux... da, imenitna, vrla šala je vse skupaj. Ha, ha!"

Bankir se je smejal z njo in ji je vlijudno in galantno pomagal iz vozila. "Človeku dobro de odkrita in hudomušna beseda," je dejal, "in še danes tega se mi zdi čas potraten s teboj kar do bro investiran, zakaj je dolgo ni-

sem naletel na nikogar, ki bi se upal govoriti z menoj kako drugače, kot se običajno govori z visokimi osebami. Bodi mi pozdravljena in premiali kar sem ti namignil; ne bo ti žal!"

Skozni odprto okno vozila ji je podal roko in se ji poklonil zasnovo. Emilija se je smehljaje oddaljila, da je mogel obrniti avto. "Uboga gospoda", je zamrmrala, "tista pretirana družabna olika ji je zmirom za petami... mi radikalni in rebelni ljudje pa smo tako svobodni, če se nam zdi, se poklonimo, če ne, pa tudi ne." Pri tem se je domislila, da se ji gospod Dreux ni nikdar poklonil, ko je službovala pri njih. Seveda ne, takrat je spadala v servisno osebo! Zdaj je pa kljub vsemu prišla naprej... postala je revolucionarka, in visoki gospod industrijalec se ji je poklonil... bi ji bil skoro poljubil roko, da mu je ni odtegnila!

— Šala! — Svetlo vozilo se je počasi pomikalo mimo nje in gospod je še enkrat privzdignil svoj polcilinder. "V imenu starih časov bom pozdravil doma, če dovoliš," je rekel veselo.

"Jaz dovolim," se je zasmejala Emilija, "druga je, če bo moj pozdrav sprejet. V časopisu sem videla, da je gospod Dreux pronašal, da izhajajo iz plemenite rodbine... no, jaz pa sem medtem doglala, da je rebelnost lepa čast od servilnosti. Tako stojiva z gospo vsaka na svoji višini."

Bankir se je spet nepriljubeno zarežal in se zmajaje z glavo odpejal izpred hišice. Emilija je gledala za vozilom in se je živo spomnila vsega veseličnega, urejenega in prazničnega življenja, ki ga je gledala v z vrtovi obdanem domu. Pred njenimi očmi sta ponovno vstajala bogastvo in razkošnost. Po dragih podovih so se raztezale tisočdolarske perzije preproge, po širokih stopnicah je medlo blestel težek baržunski tapet, od oknih je zdaj pa zdaj nalahko zašeštelata avla, ko je potegnil vetrni akosi sobane. Bogata oprema je nemo izražala svečanost in vsemogočnost dolarskega bogastva. Vzidane in z arali okrašane omare so hranile pravilčno lepoto razkošja v obleki, porcelanu, zlatu in srebru, dragem steklu... skrita, varnostna shramba je hranila v svojih skrivnih predelih še več bogastva... in pogodb, listin, dokumentov, ki so vsi sve-dočili stopnjevalni napredek gospoda Dreuxa...

A naenkrat, kakor da se je zdramila iz viliških sanj, se je Emilija pomilovalno nasmejala. Spomnila se je tistega jutra, ko je stopila v gospodovo spalnico, da pospravi nočno svilo in uredi posteljo. Zgodaj je moral nekam gospod Dreux tisti dan, in tako je v naglici pozabil spraviti revolver. Emilija je dvignila svilno-mehko blazino in ugledala pod njo orožje proti strahovom, ki so gospoda Dreuxa najbrž neprestano mučili. Previdno ga je vzela v roke in si ga ogledala od vseh strani. Bil je dragocen, zelo dragocen košček orožja, a pomnil je smrt, smrt vsakomur, ki bi se priplazil, da si nabere nekoliko dragocenosti. In obenem je pričal, da gospod Dreux v resnici živi mizerno življenje, po

NAZNANILO

Aguilar, Colo.—Članica društva št. 381 S.N.P.J. Terezija Kenda, je prešla žalostno poročilo iz stare domovine, da je tam v vasi Manderge pri Spodnjem Logatcu preminul 21. septembra 1937 njen oče Lovrenc Martinčič po domače pri Lovrencovih, ob smrti star 85 let. Dragi oče, trudili ste se in dovolj skrbeli za nas v svojem življenju, zato vam želimo mirni počitek v hladnem grobu. Ostanete nam v trajnem spominu do konca življenja našega. Zalujoci ostali: V stari domovini žena, naša draga mati, dve hčeri, en sin, ki se nahaja pri vojakihi heznano kje, ter en brat in njegova družina, ter veliko sorodnikov in prijateljev. Tukaj v Ameriki pa dve hčeri (ki sta že mrtvi, namreč Agnes Reichardt in Mary Smolich.) Dve zalujoci hčeri, Katherine Valetić in družina v W. Allia, Wis., Terezija Kenda in družina v Aguilar, Colo., ter več sorodnikov in prijateljev.

(Adv.)

Aktivirajte se z Evrope!

Skupina reševalcev išče žrtve fašističnega bombardiranja Barcelone pod razvalinami hiš.

katerem neprestano frfotajo privedi razbojnikov. Takrat se je Emilija prvič na glas zasmejala bogastvu. Revolver pod blazino ji je nenadno odkril pot v strahotne nočne svetove prividov in bojazni. Smeje ga je položila, kjer ga je našla, čezenj pa je pregnila težko zelenkasto svilo, ki je šumela pod njenimi prsti, kakor svečnikov plašč ob dviganju kadilnice.

— Blagoslovljeni, maziljeni in blagrovani, je dejala takrat, prav nič vam ne zavidam vašega njenega polnočnega olja.

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri vpisu \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cincero in Chicago je \$7.00
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.50
2 tednika in..... 8.50	2 tednika in..... 11.00
3 tednike in..... 12.50	3 tednike in..... 16.50
4 tednike in..... 16.50	4 tednike in..... 21.00
5 tednikov in..... 20.50	5 tednikov in..... 25.50
Za Evrope je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo izbrisati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priložite polnjam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priplite k moji naročnini od slediš članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čam knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa razjasnila daje vodstvo tiskarne. Cene amerne, unijake dele prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Zam. se dolo na željo tudi zve večnam. polnoma